

saa Henseende, det var Forsøget med Skabelsen af en amerikansk Statsflaade, en Statsflaade, hvis Saga er et enestaaende Jammersminde.

I Rusland regerer ganske vist officielt endnu et System, som giver sig ud for at bære den nye Tids Idealer videre. Det Eksempel, som gives herfra, og som i sin Tid virkede saa stærkt til Efterfølgelse, til Opflammelse paa Europas urolige Folkemasser, er ved Skæbnens Ironi nu nærmest kommet til at virke til Skræk og Advarsel, endda i saa stærk Grad, at den højtærede Socialminister i sit store Verdensrundblik overhovedet ikke havde nogen Trang til at fremdrage de russiske Forhold, skønt man dog ikke kan komme bort fra, at Rusland med Hensyn til Socialisering, til Nationalisering staar som det store Eldorado, det store Forsøgsland. I øvrigt ser vi Mændene fra dette System, nemlig fra det mørke Østen, særlig optaget af at skaffe sig Kredit og Kapital. Ja, i Sandhed, det er et mærkeligt Billede, Verden frembyder i dette Øjeblik: Parlamentarismens fuldkomne Given-op overfor Tidens store økonomiske Problemer, Kapitalrepræsentanternes Overtagelse af Ledelsen og et kompliceret System af Kredit, bindende Folk sammen, hvor man nys stod Fjende imod Fjende, Slutværket paa det hele fuldført just i Tyskland, hvor det nye netop havde sin Chance, men hvor i øvrigt Socialdemokratiet ogsaa politisk for længst er sat fra Bestillingen, og hvor nu den faktiske Regent er den internationale Kapitalismes Repræsentant, Administratoren for alle Fordringer, Overadministratoren over Tyskland, den 32-aarige Amerikaner Gilbert. Jeg tror, at hvis man spurgte ham, om han som Middel til at fremme Tysklands Produktion og Tysklands Betalingsevne vilde tilraade at genoptage det skrinlagte Socialiseringsprogram, vilde han blive meget bestyrtet og meget bekymret se hen til sine Valutakurser.

Ja, saaledes og ikke anderledes ser Verden ud i dette Øjeblik, da den danske Socialminister vover at paastaa, at Kapitalismen har spillet Fallit, og at det er Socialismen, der er Trumf. Jeg vilde ikke have opholdt mig saa længe ved disse Forhold, hvis det ikke havde været nødvendigt for at belyse Forudsætningerne for det Grundlag, den højtærede Minister er gaaet ud fra ved Tilrettelægningen af sit store sociale Reformarbejde, men ogsaa fordi en stor Del af den højtærede Ministers Fremsettelsestale, da han bragte Forslaget frem, førmede sig som et Opgør med den foragtede,

evneløse og forældede Kapitalisme. Den højtærede Socialminister betegnede selv i sin Tale sit Forslag om Bedriftsraadene som et Skridt frem paa Socialiseringens Vej; og efter at han mere generelt havde taget Livet af Kapitalismen, erklærede han som Udgangspunkt for sit Lovforslag, at det nuværende Samfund efter hans Opfattelse led af to Grundfejl, den første var den, at Produktionen og Omsætningen var fuldkommen planløs som en naturlig Følge af det nuværende Samfunds Skavanker, af det private Initiativ og den private Ejendomsrets Fejl og Mangler. Socialiseringen skal i Stedet for sikre den Planmæssighed, som nu savnes. Det er jo det, Socialdemokratiet er gaaet til Valg paa adskillige Gange; det er kendte Toner i vore Øren. Men nu skal man altsaa forsøge paa for første Gang at føre noget af alt det store ud i Praksis. Jeg vil da gerne udstede et Par Advarsler til den højtærede Socialminister i dette Øjeblik.

Hvis den højtærede Minister havde studeret Forholdene i Tyskland under Krigen og de Fremtidstanker, man den Gang gjorde sig, vilde han atter og atter støde paa Begrebet Planwirtschaft. Den Gang var man, tvunget af Krigens Nød, Mangelen paa Materialer o. s. v., henvist til at arbejde efter stort anlagte Programmer; og ud fra denne Basis opbyggede Tyskerne baade i Virkeligheden, men navnlig i deres Tanker, et stort System, et effektivt planmæssigt økonomisk System, der virkede saa planmæssigt, at Tyskerne nu i Dag indrømmer, at den meget medvirkende Aarsag til deres Sammenbrud den Gang var netop dette, at de havde overorganiseret sig, at de havde planwirtschaftet sig ihjel. Nu staar den tyske Økonomi i sit Genrejningsarbejde atter i de store frivilligt skabte Syndikaters og Sammenslutningers Tegn; men den af Staten og Statsorganerne ledede Planwirtschaft er der ingen, der taler om mere, og hvis der endelig var nogen, der talte om den, vilde det i Sandhed være med alle Tegn paa Skræk og Rædsel. Saaledes gik det med Planøkonomien i Tyskland.

Og i Rusland vil det vides, at den Indsats, som Sovjet har gjort i økonomisk Henseende, sker og netop er sket efter nøjagtig samme Linie, selv om man maa tilføje, at store Indrømmelser, store Modifikationer her er traadt ind. Jeg tror ikke, man behøver at spille mange Ord paa at minde om, hvad den russiske Stats-socialisme og dens planmæssige Tilrettelægning af Ruslands Produktionsliv har medført af Resultater. Jeg skal heller ikke ofre mange Ord herpaa, men vil blot lige frem-